

Школа „Руђер Бошковић”

Политика академске честитости

Primary Years Programme (PYP)

Документ израђен: јун 2019, допуњен 2020.

Мисија школе

Школа „Руђер Бошковић” инспирише ученике да постану часни, принципијелни, образовани и обзирни људи способни и вољни да дају значајан допринос локалној и светској заједници.

Сврха

Сврха израде овог документа јесте усвајање појма академске честитости од најранијих узраста укључивања ученика у ИВ програме, као и примене приликом израде ученичких самосталних ауторских радова. Овом политиком се дефинишу права и одговорности свих учесника школске заједнице у погледу развоја етоса академске честитости и примене принципа у раду. Овим документом ће бити објашњени основни појмови и очекивања од ученика по узрастима, који се тичу коришћења извора информација приликом истраживачког рада, уз поштовање ауторских права и правилног навођења литературе. Такође, биће дефинисане улоге и одговорности свих учесника у реализацији PYP програма. Тако дефинисани захтеви биће доступни широј заједници.

Приликом израде овог документа посебна пажња дата је следећим захтевима програма *International Baccalaureate (IB)* који се налазе у Стандардима и праксама Програма (2018) (Programme Standards and Practices, Published October 2018, Updated March 2019, April 2020) за Primary, Middle и Diploma Programmes:

Култура 3: Школа примењује, преноси и редовно ревидира политику академске честитости која ствара културу етичке академске праксе. (0301-03)

Култура 3.1: Школа имплементира и ревидира политику академске честитости која јасно дефинише филозофију школе и која је у складу са ИБ смерницама. (0301-03-0100)

Култура 3.2: Школа јасно описује у својој политици академске честитости права и обавезе свих чланова школске заједнице, шта представља добру праксу и академску нечеститост и које ће радње бити предузете у случају кршења правила. (0301-03-0200)

Култура 3.3: Школа јасно изражава одговорности за подучавање различитих пракси које се односе на академски интегритет и одражава својих пет чинилаца: честитост, поверење, правичност, поштовање и одговорност. (0301-03-0300)

Култура 3.4: Школа осигурава примену релевантних помоћних материјала, ресурса и структура повезаних са политиком академске честитости. (0301-03-0400)

Култура 3.5: Школа прати и процењује утицај политике академске честитости како би се осигурала редовна примена у учењу и настави кроз наставни план и програм и како би школске процедуре биле транспарентне, поштене и доследне. (0301-03-0500)

Култура 6: Школа примењује, преноси и редовно преиспитује своје обавезне ИБ политике како би се осигурало да су кохезивне и да одражавају ИБ филозофију (0301-06)

Култура 6.1: Школа спроводи процесе узимајући у обзир однос између својих обавезних ИБ политика. (0301-06-0100)

Култура 6.2: Школа документује своје политике које налаже ИБ и саопштава их школској заједници. (0301-06-0200)

Култура 6.3: Школа узима у обзир физички и виртуелни простор у свим својим обавезним ИБ политикама. (0301-06-0300)

Култура 6.4: Школа артикулише планирану интеграцију људских, природних, изграђених или виртуелних ресурса у свим својим обавезним ИБ политикама. (0301-06-0400)

Celoživotno иџење/иџеници 4: Студенти развијају своју способност да доносе информисане, образложене, етичке процене. (0402-04)

Celoživotno иџење/иџеници 4.1: Студенти и наставници се придржавају ИБ смерница академског интегритета. (0402-04-0100)

Celoživotno иџење/иџеници 4.2: Студенти и наставници признају интелектуалну својину других приликом стварања дела. (0402-04-0200)

Celoživotno иџење/иџеници 4.3: Школа пружа подршку и смернице ученицима о признавању дела других, укључујући смернице за цитирање и референцирање. (0402-04-0300)

Celoživotno иџење/иџеници 4.4: Наставници разговарају са ученицима о значају и важности стварања аутентичних и оригиналних дела. (0402-04-0400)

Појам академске честитости у РУР програму

Како су настава и учење у ИВ програмима базирани на истраживачком приступу и рефлексiji, ученици су веома често у ситуацији да истражују различите изворе информација. Сматрамо да је од изузетне важности од раних узраста развијати етос академске честитости и код ученика развијати свест о интелектуалној својини и аутентичности туђих и својих радова.

Овај појам се поступно и постепено уводи у РУР програм од најранијег узраста у одговарајућем степену, кроз развијање атрибута ученичког профила и ставова, уз очекивања шта ученик у индивидуалном и групном истраживачком раду у школи и код куће треба, а шта не треба да ради да би био академски честит ученик и на који начин га остали учесници у томе усмеравају. Коначни циљ је да ученици имају усвојен појам и примењују принципе академске честитости у свом приступу у раду као принципијелни истраживачи који преузимају одговорност за своје учење и рад.

Основни појмови у вези са политиком академске честитости

Дефиниције основних појмова који се често користе у вези са овом политиком преузете су из Effective Citing and Referencing, IBO, 2014.

Навођење извора информација – знак у тексту да одређени део текста није наш, ми смо га „позајмили“ (у форми конкретне изјаве, парафраза или резимеа) од неког другог или из неког другог извора информација.

Референцирање – референцирање нам даје потпун податак о извору из ког је преузет неки цитат.

Библиографија – налази се на крају неког рада; то је листа, обично написана по азбучном или алфаветском редоследу, аутора по презимену, чији је рад коришћен као извор информација у нашем раду или из чијег рада смо преузели цитирање.

Цитирање – навођење оригиналних речи неког аутора, стављањем цитата под знаке навода.

Парафразирање – када својим речима представимо туђе мисли или идеје; треба да постоји јасна разлика када се ради о парафразирању, а када о изражавању наших личних мисли и идеја.

Резиме – кратак приказ нечијег рада (нпр. кратак приказ неке књиге, текста, аудио и визуелних материјала у пар реченица).

Одговорности свих учесника у РУР програму

Одговорност учитељица, специјалиста и библиотекара (у даљем тексту РУР наставника)

Одговорност РУР наставника је да помогну да се свим ученицима појасне основна значења и важност појмова у вези са академском честитишћу, а посебно појмова аутентичности и интелектуалне својине.

Наставници су обавезни да промовишу Политику академске честитости у оквиру школске заједнице. Такође, наставници треба да помогну ученицима у разјашњавању свих питања у вези са академским поштењем. Неки од примера су навођење извора података: књига, часописа, линкова, видео записа, интервјуа, фотографија итд.

Наставници такође треба да:

- подстичу ученике да презентују своје радове;
- користе добре примере академске честитости;
- упућују ученике на АПА стил цитирања (у прилогу);
- дају савете када се код ученика појаве дилеме и нејасноће;
- објасне ученицима различите облике академског непоштења.

Одговорност родитеља

Родитељи су укључени у овај процес упознавањем са овом политиком и пружањем примера и усмеравањем на начине како да се код ученика развија осећај личне одговорности према интелектуалној својини.

Одговорност ученика

Развијање личне одговорности код ученика за сопствено учење прожима се кроз читав курикулум развијањем различитих **ставова** (интегритет – поштовање свог и туђег рада, поштовање – узимање у обзир свог и туђег мишљења, сарадња – узимање активног учешћа и давање свог доприноса у групном раду, самосталност – израда индивидуалних радова, самопоуздање – вера у сопствене потенцијале и истрајност у довршавању радова), као и **особина** (истраживачи – укључени у учење путем открића током ког израђују своје радове, широкообразовани – сазнају о темама које истражују из различитих извора и израђују своје радове који ће омогућити другима да сазнају више о тој теми, принципијелни – преузимају одговорност за сопствени рад и поступке као и последице које из њих проистичу).

У складу са узрастом ученика, захтеви и одговорности се усложњавају. Овде ће бити наведено шта се од ученика одређеног узраста очекује да треба или не треба да примењују током својих истраживачких активности и израде својих радова да би тај рад био у складу са политиком академске честитости. Очекује се да ученик старијег узраста већ има усвојена правила која важе за ниже узрасте.

Такође, дефинисани су и основни начини цитирања и навођења литературе који се од ученика очекују, као и договори о одговорном коришћењу информационих технологија и медија.

Ученици Grade 1 u Grade 2

Треба да:

- Користе, разгледају или читају књигу да би сазнали нове информације.
- Знају да испричају шта су сазнали (из књига, од родитеља, са интернета, из текстова, аудио и видео материјала) својим речима.
- Почињу да сарађују у групама и да деле информације које су сазнали и да презентују своја сазнања другима уз допринос сваког члана групе.

- Умеју да затраже помоћ од родитеља, наставника и другара да би дошли до сазнања.
- Знају да разликују рад који је неко други урадио и рад који су сами урадили на основу проучавања туђих радова.

Не треба да:

- Презентују рад својих родитеља или било чији туђи рад као свој.
- Преписују задатке или решења од својих другара.

Од ученика Grade 1 и Grade 2 се не очекује експлицитно навођење извора информација, референцирање, цитирање, парафразирање, резимирање као ни навођење библиографије на крају рада.

Ученици Grade 3

Треба да:

- Знају да наведу коју књигу су прочитали и ко је њен аутор.
- Уз помоћ наставника почињу да издвајају и користе кључне речи да би записали најважније што су сазнали из писаних и видео материјала.
- Науче да сумирају главне идеје из писаних или видео материјала које су проучавали.
- Почну да повезују знање из неколико извора и формирају своје закључке и идеје.
- Када раде у групи, знају да назначе допринос сваког члана групе и да наведу ко је шта радио.
- Знају да наведу ко је аутор одређених дигиталних извора информација.
- Разумеју да је преписивање варање.

Не треба да:

- Преписују целе речи или реченице из књига или штампаних материјала на свој папир.
- Присвајају заслуге за рад другог ученика с којим су радили групни рад као да је њихов.
- Користе преписане реченице у свом раду, представљајући их као своје.

Од ученика Grade 3 се не очекује експлицитно навођење извора информација, референцирање, цитирање, парафразирање, резимирање као ни навођење библиографије на крају рада. Очекује се да напишу уколико је слика или текст преузет са интернета или из књиге и да наведу из које књиге. Уколико користе фотографију коју су сами направили, очекује се да наведу себе као аутора.

Ученици Grade 4

Треба да:

- Проучавају информације из различитих извора, укључујући и штампане материјале, да би прикупили информације.

- Хватају белешке својим речима, користећи кључне речи и парафразирајући.
- Почињу да користе оригиналне изворе и интервју да би сакупили информације.
- Умеју да направе резиме онога што су сазнали из аудио и видео материјала својим речима.
- Сарађују у групи и дају свој допринос групи дељењем информација до којих су дошли и својим разумевањем онога што су сазнали.
- Почињу да цитирају изворе информација које су користили у свом раду уз помоћ наставника.

Не треба да:

- Преузимају целе реченице или фразе из било ког извора у свој рад, без цитирања.
- Преписују цео или део рада свог друга без његове дозволе (у индивидуалном, раду, у пару или групном раду).
- Присвајају или приказују рад другог ученика као свој када раде у групи.
- Преписују домаћи или дозвољавају да неко препише њихов домаћи без дозволе.
- Преписују од других или из „пушкица“ на тесту.

Од ученика Grade 4 се очекује експлицитно навођење извора информација, код понеког ученика референцирање уз помоћ наставника. Очекује се да јасно праве разлику између цитирања, парафразирања и резимирања као и навођење шта је у раду цитирано. Не очекује се навођење библиографије на крају рада.

Ученици *Grade 5*

Треба да:

- Пишу извештаје или резимеа, користећи комплексније језичке структуре и формални речник.
- Наведу изворе информација у библиографији на крају рада.
- Разумеју шта је плагијаризам и да је он варање.
- Разумеју да је преузимање докумената или копирање докумената из електронских извора без тражења дозволе такође варање.

Не треба да:

- Презентују туђ рад као свој.
- Презентују нетачан или измишљен садржај као проверену чињеницу.
- Предају завршен рад без наведених извора информација.

Од ученика Grade 5 се приликом рада на Изложби очекује експлицитно навођење извора информација, референцирање, цитирање, парафразирање, резимирање као и навођење библиографије на крају рада, уз помоћ наставника.

Приликом израде радова за PYP Exhibition, којој ученици приступају у завршној години овог програма, очекује се да ученици и њихови ментори током праћења израде ученичких радова бележе које су изворе информација користили да дођу до података за свој истраживачки рад и да правилно наведу коришћену литературу. Посебна пажња се поклања узимању у обзир академске честитости и начина на који су третиране ситуације у којима су били присутни елементи академског непоштења. То је свакако и припрема за прелазак на MYP програм у ком ученике очекује и дефинисање академских прекршаја приликом израде свих формативних и сумативних задатака, као и личног пројекта у завршној MYP години.

Сви радови ученика на **PYP Exhibition** треба да буду у складу са политиком академског поштења. Сходно томе, ученици треба да:

- Знају како да користе различите изворе информација и да поштују туђу интелектуалну својину.
- Користе различите изворе информација приликом израде свог рада: онлајн, писане, разговор са особама.
- Прате инструкције од стране својих ментора и траже неопходну подршку и усмеравање.
- Сарађују у групи и дају свој допринос, износећи своје мишљење и ставове и поштујући туђе.
- Након проучавања свих извора информација и размене сазнања, ставова и мишљења о теми која се проучава, ученици треба да направе план и поделе улоге приликом израде рада.
- Примене усвојена правила о начину цитирања и навођења извора информација приликом израде свог рада.
- Презентују своја сазнања, закључке и предузете акције, узимајући у обзир различите примарне канале за примање и обраду информација. Приликом презентације ученици треба да користе визуелне, аудитивне и тактилне материјале и задатке приликом интеракције са публиком ради што успешније комуникације.

Уколико се након свих наведених и предузетих мера и даље појављују следеће ситуације, биће третиране као прекршај:

- Презентовање нетачних или измишљених садржаја.
- Презентовање нечијих идеја погрешном интерпретацијом смисла или извртањем нечијих речи.
- Презентовање менторовог рада као свог.
- Презентовање туђих идеја и мисли као својих, без цитирања и навођења извора информација.
- Презентовање групног рада без јасног навођења доприноса сваког члана групе у заједничком раду.

Цитирање и навођење литературе

Запослени и ученици у школи „Руђер Бошковић“ користе *American Psychological Association* стил цитирања, скраћено: АПА. Смерница за АПА стил се могу пронаћи у „*Publication Manual of the American Psychological Association, Sixth Edition*“ (2010).

Следеће смернице за успешно цитирање и навођење извора преузете су из „*IB Academic Honesty Manager, IBO, Dr. Celina Garza's presentation on Academic Honesty – Principles to Practice*“, „*Effective Citing and Referencing, IBO, 2014.*“, као и *Бала Г. (2017), Цитирање и навођење извора по АПА стандарду (према „Publication Manual of the American Psychological Association“, 4. издање).*

Зашто цитирати?

- Да би показали поштовање за рад других.
- Да би читаоцу дали могућност да проучи наведен извор.
- Да би помогли читаоцу да разликује рад аутора од дела других аутора.
- Да би читаоцу дали могућност да провери исправност ауторовог тумачења.
- Да би аутор добио заслуге за свој истраживачки рад.
- Да би наша знања и идеје добиле кредибилитет и значај.

Када цитирати?

Цитирање се очекује унутар самог рада аутора у случају када је коришћен неки спољни извор. Читалац мора јасно да прави разлику између речи/дела аутора и речи/дела других аутора. Само навођење извора у библиографији није довољно.

Шта и како цитирати?

Од аутора се очекује да наведу било који изворни материјал или идеје које нису њихове и које су употребљене на било који начин као цитат, парафраза или сажето препричане. Писани или електронски материјали могу да обухватају: визуелне материјале, аудио и графичке записе, предавања, интервјуе, емисије, мапе.

Смернице за начин цитирања су следеће:

- Цитирати преузете мисли, изјаве, тврдње, резултате других особа јер је то њихова интелектуална својина.
- Цитирати из оригиналног извора, а ако није доступан, навести одакле је цитат преузет (преузето од:... или према...).
- Цитирати преузету мисао, изјаву, тврдњу, резултат друге особе стављањем под знаке навода или навести аутора и изјаву без наводника.
- Након цитата, у загради написати презиме аутора и годину извора, одвојене зарезом.
- Ако се цитира рад за који нема података о аутору, написати само из ког рада је преузета информација.

Општи захтеви приликом навођења извора информација у неком раду:

1. Извори се наводе на крају рада у поглављу које носи назив: Литература.
2. Изворе наводимо по абecedном реду презимена првог аутора (или наслову рада када је аутор непознат).
3. Сви извори морају бити нумерисани редним арапским бројевима.
4. Ако рад није још публикован, треба написати све податке о раду, али уместо године написати „у штампи“.

5. Ако је аутор рада непознат, уместо презимена треба написати наслов рада и остале познате податке.
6. Обавезно је навести све ауторе, а не само првог. Ауторе одвајамо зарезом, а између претпоследњег и последњег ставимо „и“.
7. При навођењу књиге, *наслов рада* писати у *курзиву*, а при навођењу чланака, курзивом треба писати *назив и годину часописа*.
8. Сви подаци се пишу у оригиналном језику, а ако се ставља и превод наслова, онда га додати на српском језику у угластој загради [превод оригиналног наслова].

Следе примери најчешћих ситуација навођења извора.

Навођење књиге:

- Уколико се ради о раду једног аутора:

Презиме, иницијал имена. (година). *Наслов*. Место: Издавач.

Пример: Гледић, В. (2011). *Руђер Бошковић*. Београд: Јасен.

- Уколико се ради о раду више аутора:

Дулетић-Лаушевић, С. и Јаношевић, Д. (2008). *Ботаника*. Београд: Креативни центар.

- Уколико се пише превод наслова:

O'Neill, C. (1993). *Relax* [Релаксација]. New York: Child's Play (International) Ltd.

- Уколико не знамо ко је аутор:

Проналасци, открића, истраживања. (2005). Београд: Евро, Жабал: Вуковљак.

Навођење чланка у часопису:

Презиме, иницијал имена. (година). *Наслов*. *Назив часописа, волумен (број)*, прва страна чланка – последња страна чланка

Пример: Лу, К. (2004). Еко аутомобил. *National Geographic Junior* (60), 11-11.

Навођење чланка са вебсајта:

Наслов стране. (датум). Место: Издавач. Постављено дан.месец.година са web сајта: http наслов

Пример: *Electronic reference formats recommended by the American Psychological Association*. (19.11.1999.). Washington, DC: American Psychological Association. Postavljeno 3.5.2000 sa Web sajta: <http://www.apa.org/webref.html>.

За навођење осталих извора информација, договорено је да су довољне следеће информације:

За навођење информација из интервјуа:

Презиме и име особе која је интервјуисана, начин на који је обављен интервју (лично, путем телефона, путем скајпа итд.) и датум.

Навођење фотографије нађене на вебсајту:

Презиме и име аутора (уколико је познато). Назив вебсајта са ког је фотографија преузета и линк ка фотографији. Датум преузимања фотографије.

Навођење филма:

Презиме и име аутора (уколико је познато). Назив филма. Година производње филма.

Ученици се позивају да са наставницима, библиотекаром, координатором и директором школе разговарају о свим дилемама које имају.

Академско непоштење:

У РУР програму ученике учимо шта је то академска честитост, али и шта се дешава уколико не поштујемо принципе аутентичности и интелектуалне својине. То је увод у разумевање појма и врста академских прекршаја у оквиру МУР и ДР програма.

У складу са узрастом ученика и њиховим разумевањем ових појмова, академско непоштење се посматра као неизбежни део процеса учења, самим тим и као прилика да се научи како се правилно примењује концепт академске честитости у сопственом раду. Када се у ученичком раду наиђе на копирање материјала који је коришћен у истраживачком процесу или на изостанак правилног навођења литературе или цитирања, тај рад се сматра радном верзијом или нацртом и кроз повратну информацију се ученик усмерава на исправљање уочених непоштених радњи да би коначна верзија рада била у складу са политиком академске честитости. Овај процес се одвија кроз развијање особина, вештина и ставова које су неопходне за усвајање појма академске честитости и његову примену.

Родитељима се кроз упознавање са овом политиком такође указује на важност развијања ових појмова и свести о важности поштовања аутентичности и интелектуалне својине у светлу развоја целокупне личности детета и наредних нивоа његовог образовања у којима се очекује још виши степен личне одговорности приликом израде сопствених радова и строжи систем третирања прекршаја. На овом нивоу, родитељи се укључују уколико и поред усмеравања од стране наставника и самопроцене од стране ученика, академско непоштење настава да се понавља без икаквих промена и не долази до очекиваних и описаних облика пожељног и непожељног понашања у складу са узрастом ученика. У том случају се ученички рад третира као плагијат и третира као прекршај.

Процес ревидирања политике:

Језичка политика, Политика оцењивања, Политика академске честитости, Политика инклузије/посебних образовних потреба и Политика заштите и безбедности ученика школе „Руђер Бошковић” се ревидирају на сваке две године. РУР, МУР и ДР координатори, у сарадњи са одабраним наставницима и директорима основне школе и гимназије чине комисију за ревидирање политика и они ће:

- анализирати тренутне *IB* стандарде и праксе као и смернице политике;
- ревидирати тренутну политику како би проценили усклађеност са *IB* стандардима, праксом и смерницама;
- изменити тренутну политику, ако је потребно;

- поделити прерађену политику са наставним кадром;
- размотрити питања/коментаре/предлоге наставног кадра;
- припремити финални нацрт политике;
- поднети финални нацрт политике управи на одобрење;
- поделити одобрену политику са наставним кадром, ученицима, родитељима и широм школском заједницом.

Литература

- *Academic honesty in IB educational context.* (2014). IBO.
- Бала Г.(2017.), *Цитирање и навођење извора по АПА стандарду (према „Publication Manual of the American Psychological Association“, 4. издање).* (Март 2017.). Нови Сад: Универзитет у Новом Саду, Факултет физичке културе. Постављено 4.3.2019. са web sajta: <http://vssp.edu.rs/wp-content/uploads/2017/03/APA-Standard-Bezbednost-IS.pdf>
- *Effective citing and referencing,* (2014). IBO.
- *„IB Academic Honesty Manager, IBO, Dr. Celina Garza’s presentation on Academic Honesty – Principles to Practice:*